ئیسلامیەکان ڕەنگدانەوەی پرۆتێستانتیزمی مەسیحیەت و بەرماوەی مۆدێرنیزمی ڕۆژئاوان ... عەلی سیرینی

لە دەیان وتار، شرۆڤەی ئەم بابەتەم کردووە. لێرە خوڵاسەیەك دێنمەوە سەر باس و خواس. بەڵێ ئەو تەوژمەی ناوی لێینراوە "فیکری سیاسیی ئیسلامیی" نەك هەر شکستێکی گەورەی هێناوە، بەڵکو لە سەرتاسەری جیهانی ئیسلام کارەساتێکی پڕ بە پێست بوو. لەوانەیە بڵێیت بەڵام ئیسلامی سیاسیی شتی باشی هەیە و خەڵکی باشیان لە گەڵدایە. مەسەلەکە ئاوا هەڵناسەنگێنرێت. بەڵکو دەبێت لە ڕووی زەمینە و کۆی بەرهەم و عاقیبەتی ئەم ئیسلامی سیاسییە، بێین دابنیشین، تێڕامان و پێداچوونەوە بکەین. چونکە غەیرە ئیسلامیەکانیش دەکرێت بڵێن ئێمەش کاری چاك و خەڵکی چاکمان هەیە. ئنجا سەبارەت بە شکستەکەش، شکستێکی موڕەککەبە چونکە لە لایەك زەڕبەیەکی کوشندەی لە ئیسلامدا، لە لایەکی تریشەوە ئەم تەوژمە لە بەرگی حزبی سیاسیی مۆدێرن (بە ناوی ئیسلامەوە)، لە مەیدانی سیاسەتدا بوونی هەیە، دڕان لە سەر دۆڕانی درۆینە کردووە و هەر شکستی هێناوە.

با سەر و بوردەیەکی ئەم چیرۆکە باس بکەین.

تەوژمی ئیسلامیی لە کوردستان، بەشێکە لە تەوژمی ئیسلامیی جیهانیی کە لە میسر سەری هەڵدا. ئەم تەوژمە باشترین پێناسە بۆی ئەوەیە بە (الإحيائية الإسلامية) پێناسە بکرێت، واتە زیندوو کرنەوەی ئیسلام!! باوکی ئەم تەوژمە ئیسلام نیە! ئەم قسەیەی دەیکەم جارێ هێشتان زووە، ئەو زەمینەیەی هەبێت، ئیسلامیەکان بتوانن هەزمی بکەن و وتوێژ و لێکۆڵینەوەی لە سەر ئەنجام بدەن. جارێ ناکرێت ئیسلامیەکان باوەڕ بەوە بکەن بڵێن کە ئیسلام سەرچاوەی جم و جۆڵ و سەرهەڵدانی ئەوان نیە!
چۆن ئیسلام باوکی ئەم تەوژمە نیە، یان مەرجەعی ئەم تەوژمە نیە؟ بۆ ئەوەی ئاسانی بکەم بۆ خوێنەر، هەندێك لینکی وتارەکانم بە کوردیی و عەرەبیی لە دوای ئەم وەڵامانەم دادەنێم، ئەگەر ویستی زیاتر وەڵامەکانی منی دەست بکەوێت دەتوانێت چاوێك بە لینکەکاندا

بخشێنێت.

ئیسلام بۆ ئەم تەوژمە تەنها دیکۆری دەرەوەیە، واتە جبە و مێزەر، بەڵام زەمینە و ناوەڕۆکی ئەم تەوژمە شتێکی ترە. دوو ڕووداو یان دوو باروزروف، لە ڕێڕەویاندا پێك گەیشتوون، بوونەتە ئەو زگەی لە ناو هەناویدا تەوژمی ئیسلامیی لە دایك بووە. یەکەمیان، کە ئەمەیان ڕووداوە گرنگەکەیە، ئەویش لاواز بوون و بەرەو ڕووخانی دەوڵەتی خەلافەتە (خەلافەتی عوسمانیی)، لە ئاستی سیاسەت و سەربازیی و زانستە نوێیەکانی ئەوروپا، کە مسوڵمانان تیایدا دواکەوتن. لێرەدا لە سەرەتای سەدەی نۆزدەمەوە، لە تورکیا، جوڵانەوەیەك دروست بوو کە زەمینەی عەلمانیەت و ئیلحاد بوو.

ئەم بزوتنەوە، بە ناوی چاکسازیی لە دەستور و ژیانی سیاسیدا سەری هەڵدا. ئەم جوڵانەوەیە لە لوتکەدا خۆی لە ئیتیحاد و تەرەقیی بینیەوە، کە دواتر بووە دایکی ئەتاتۆرکیەت (بۆ زیاتر لە سەر ئەم بابەتە، تکایە بگەڕێوە سەر لینکەکان). لە میسر ، لە ژێر سێبەری (محمد علی باشا)، لە ژێر کاریگەریی شۆڕشی فەڕەنسا، بزوتنەوەی ڕۆژئاواگەریی، بە چاودێریی خدێوی ئیسماعیل، دەستی پێکرد. یەکێك لە سەرکردە کاریگەرەکانی ئەم بزوتنەوەیە، ڕەفاعە ڕافع طەهطاویی بوو. لەم نێوەشدا، لە هەناوی تەشەییوعی صەفەویی، کە هەمیشە دوژمنە سەر سەختەکەی ئیسلام بوو (واتە ئەهلی سوننە و جەماعەت) دەجالێکی دەمامکدار هاتە نێو جەرگەی ئیسلام، لە ئیستەنبول و میسر. ئەم دوو سەنتەرە گەورەی ئیسلام، کەوتنە ژێر قوڵسایی گۆڕانکاریە هەنوکەییەکانی ئەوکات و ئێستاش!

ئەم دەجالە ناسراوە بە جەمالەدینی ئەفغانیی (ڕاستیەکەی ئەفغانیی نیە و ئێرانیە و ئەسەدئابادییە) و شیعەیەکی دوازدەییە و دواتر هەم بووەتە ماسۆنیی و هەمیش بەهایی (واتە ئەو ناوەرۆکەی بەهایی کاری بۆ دەکرد، ئەفغانیی دان دەنێت کە ئەویش بۆ هەمان ناوەرۆك کار دەکات). لە میسر ئەفغانی مەحفەلی کەوکەب شەڕقی ماسۆنیی دامەزراند. لەم مەحفەلە، کەسانی بە ناو بانگی میسر بوونە ئەندام تیایدا، وەکو شێخ محەممەد عەبدۆ و تەوفیق پاشا و…هتد. شێخ محەممەد عەبدۆ مامۆستای شێخ حەسەن بەننایە. بەننا (بە ڕەحمەت بێت)، کەوتە ژێر کاریگەریی قووڵ و فراوانی ئەم بار و زروف و تەوژمە بە هێزەی ڕۆژئاواگەریی لە میسر. هەروەها وەکو قوتابیەکی زیرەکی شێخ محەممەد عەبدۆش، لە تەمەنی 22 ساڵیدا، کەوتە جم و جۆڵی سیاسیی. هەر لەم تەمەنە، نازناوی موڕشید و ئیمامی بۆ خۆی ڕەواج پێدا. بەڵام، بەننا زانای شەرع و فقهـ نەبوو، بەڵکو

مامۆستای زمانی عەرەبیی بوو. لە میانی سیاسەتکردنیش، ڕۆژنامەیەکی دامەزراند و وتاری تیادا دەنوسی، بەم شێوەش بووە ڕۆژنامەنوس. ئێمە وەکو مسوڵمان، پێویستە گومانی خراپ بە مامۆستای بەڕێز حەسەن بەننا نەبەین، بەڵکو بڵێین بە نیەتێکی پاك ویستی خزمەتی ئیسلام بکات، بەڵام بۆ ئەوەی بیەوێت هەڵەی کردووە. لە هەمان کاتدا لە حیجاز، بزوتنەوەی وەهابیەت سەری هەڵدا بوو.

ئەم بزوتنەوە توند و تیژەی بە تەکفیری مسوڵمانان دەستی پێکرد، بۆ تەمکینکردنی بنەماڵەی ئال سعود باڵی کێشا، بە ناوی (الإخوان المسلمون) دامەزرا. شێخ حەسەن بەننا، کەوتە ژێر کاریگەریی ئەم دوو سیاقە، سیاقی ڕۆژئاواگەریی بە ڕێبەرایەتیی ئەفغانیی و عەبدۆ و ئەوانیتر، هەروەها بزوتنەوەی وەهابیەت. ئیتر بەننا لە ژێر کاریگەریی بزوتنەوەی (یخوانولمسلمینی وەهابیش) کۆمەڵی ئیخوانولمسلمینی دروست کرد. ئەم کۆمەڵەش بووە دایکی هەموو بزوتنەوە و کۆمەڵ و حزبە ئیسلامیەکانی جیهان لەو کاتەوە تا ئەمڕۆ (جگە لە بزوتنەوەی ئیسلامیی لە تورکیا، کە ڕەگ و ڕیشاڵیی لە پەیامەکانی نورەوە داکوتاوە و حاڵەتی تایبەتی خۆی هەیە). کەواتە بەننا، بەم دوو ڕەهەندە کاریگەر بوو: ڕۆژئاواگەریی و ئەدەبیاتی ماسۆنیەت و مۆدێرنیزم، هەروەها بزوتنەوە و ئەدەبیاتی وەهابیەت. ئەم دوو کەلتورەش، لە نێو کۆمەڵی ئیخوانولمسلمین، بە ئاسانی دەبیندرێت بۆ ئەوەی باسی لێوە بکرێت.

قووڵایی تەوژمی ئیسلامیی میسریی (دواتر جیهانیی)، لە نێویشیدا بەشەکەی کوردستان، ئەوەیە، کە کەوتووەتە ژێر کاریگەریی بزوتنەوەی پڕۆتێستانتیزمی ئەوروپیی و دواتر شۆڕشی فەڕەنسیی. “پڕۆتێستانتیزمی ئیسلامیی” دەیەوێ دین مۆدێرن بکات و ئیجتیهاد بکاتە گاڵتەجاریی هەموو کەسێك و دینیش بخاتە ژێر بیر و بۆچوونی جیاوازی هەر کەسێك بیەوێت، دین بە هەوا و هەوەسی خۆی تێ بگات (لێرەشەوەیە کە سەیر نیە مولحیدی گەورە لە نێو هەناوی ئیسلامیی سیاسیی سەریان هەڵداوە و لە کوردستانیش هەن!). هەروەها ئەمڕۆ حاڵەتێك پەیدا بووە، دەبینین خەڵك هەیە تەواو جاهیلە، بەڵام دێت باس لە هەموو کایەکانی دین و شەرع دەکات.

ئەم پڕۆتێستانتیزمە ئیسلامیە بە چەند شێواز خۆی نمایش دەکات، جارێك بەناوی سەلەفیەتەوە (واتە گەڕانەوە بۆ نوسخەی یەکەمی ئیسلام لە سەردەمی پێغەمبەر و سەحابەکانی، ئەمەش ڕێك مونتەڵەقی پڕۆتێستانتیزمی مەسیحیی بوو (مارتن لۆتەر و پێشەوایانی تری پڕۆتێستانتیزمی مەسیحیی)، کە گەڕانەوە بۆ نوسخەی یەکەمی

مەسیحییەت هەنجەتی خۆ نمایش کردنەکەیان بوو)، جارێکیش بەناوی عەقڵانیەتەوە، جارێکی تر بە ناوی گەڕانەوەی تەنها بۆ قورئان (قوڕئانیەکان)، زۆربەی جارانیش بە ناوی نوێخوازیی و ئیسلامێکی سەردەمیانە.

لەم ڕووەوە، واتە مۆدێرن بوون، تەنها سەلەفیەکان ئیستیسنای ئەم تەوژمەن، کە ئەوانیش بۆ خۆیان توند پابەندی تەعلیماتی محەممەد بن عەبدولوەهاب و ئیبن تەیمیەن کە سیاقێکن نامۆن بە مێژووی مسوڵمانانی 14 سەدە، کە تێکڕای ئوممەت کۆك بووە لە سەر ئەو عەقیدەیەی هەردوو ئیمام (ئەشعەریی و ماتوریدیی) تەدوینیان کردووە و عەقیدەی سەلەفە، هەروەها لە فیقهدا چوار مەزهەبەکە (حەنەفیی، مالیکیی، شافعیی و حەنبەلیی) کە تەدوینی فیقهی پێغەمبەر و سەحابە و تابعینە، وێڕای بەشێکیش بە ناوی (أهل الحدیث) کە شوێنکەوتەی ئیمام ئەحمەد بن حەنبەلن. واتە لێرەدا وەهابیەت لە گەڵ پڕۆتێزتانتیزمی مەسیحیەت لە مێتۆدا یەکدەگرنەوە، ئەویش لێدانی توڕاسی دینەکەیە.

هەر لێرەشەوەیە دەبینیت، زانایانی ئیسلام (واریسی توڕاسی پێغەمبەر درودی خودای لە سەر بێت) پشتگوێ خران و ڕیسوا کران. لێرەدا پێویستە ئاگادار بین، وەهابیەت تێکەڵ نەکەین لە گەڵ مەزهەبی حەنبەلیی و ڕێچکەی ئەهلی حەدیس لە عەقیدەدا، چونکە هەر زانا بەڕێزەکانی ئەم مەزهەبە ڕەددی وەهلبیەکانیان داوەتەوە. تەنها قسەیەکیش دەربارەی ئیبن تەیمیە، بۆ ئەوەی خوێنەر بە هەڵە حاڵیی نەبێت، ئەوەیە کە موجتەهیدێکی گەورەی مێژووی ئیسلامە و جیاوازیی زۆری هەیە لە گەڵ محمد بن عەبدولوەهاب. بەڵام هەمیشە سودی خراپ لە بەرهەمەکانی ئیبن تەیمیە بینراوە لە لایەن گروپە ئیسلامیەکان.

بزوتنەوە ئیسلامیەکان بە کۆڵکە و دواکەوتوو، ناو و ناتۆرەی لەم زانایانەی ئیسلام نا. وەهابیەکانیش بە بیدعەچیی و موشریك و جاهل و…هتد مامەڵەی ئەم زانایانەیان کرد! تەوژمی (الإحیائیة الإسلامیة)، بەوەی کوردستانیشەوە، لەم سیاقەی 14 سەدەیە دەرچووە و بووەتە شتێکی تر. مەڕجەعیەتی ئیخوان و بزوتنەوە ئیسلامیەکانی تر مۆدێرنیزمی ڕۆژئاوایە. ئیسلام تەنها شوناس و کەلتورە بۆیان. واتە ئیسلامیەکان عەلمانیی تەواون ئەگەرچی دانیش بەمە نەنێن. چونکە خودی ژیانیان لە نێو سیاسەت و مۆدێرنیزم بەڵگەیە بۆ ئەمە. ئەوان بەشێکن لە گەمەی هەڵبژاردن و پەرلەمان و حزبایەتیی و…هتد کە دروستکراوی ڕۆژئاوایین. ئەگەر نوێژ بکەن و ڕۆژوو بگرن، خەڵکیش هەیە لە نێو پارتی و یەکێتی نوێژ دەکات و ڕۆژوو دەگرێت.

کەچی لە بانگەشەی هەڵبژاردنەکان، ئیسلامیەکان باسی عەلمانیەت و ئیسلام دەکەن بۆ بەدەستهێنانی کورسی بۆ پەرلەمانێك عەلمانیە! مەڕجەعی وەهابیەکانیش لە ئاستی دین بن عەبدولوەهاب و ئیبن تەیمیەیە و هیچی تر، لە سیاسەتیشدا ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ ئاڕاستەکراوی ئال سعود بوون (هەر چەندە دواتر هەندێك گڕوپی وەهابیی لەم بنەماڵەیە ڕاست بوونەوە). لە ئاستی سیاسیشدا هەردوو لا لەم دەیان ساڵەی دواییدا، دەسکەلای زلهێزەکانی جیهان و ناوچەکە بوون، وەکو ئەمریکا، ئەوروپا، سعودیە، پاکستان، ئێران…هتد.

دەسکەلابوونیش لە وەهابیەکان تەنها جامیی و مەدخەلیی ناگرێتەوە، بەڵکو بە دەرەجە یەك ئەو بە ناو سەلەفیە جیهادیانە دەگرێتەوە، کە ئوممەتی ئیسلامیان توشی شکستێکی هەرە گەورە کرد، بوونە هۆکاری ڕاستەوخۆی خاپورکردنی زۆرێك لە وڵات و شاری مسوڵمانان هەر لە ئەفغانستانەوە (1979) تا ئەمڕۆ! یەکێکیش لە گەورەترین شکستەکان کە هێنایان بە سەر مسوڵمانان، 11ی سێپتێمبەر بوو، کە ئەمریکا خۆی ئەم تاوانەی ئەنجام دا، کەچی خستیە ملی قاعیدە، قاعیدەش دەستی لە ملی خۆی دا و ئەشهەدوبیللای بە سەر لێدا! کارەساتەکەش لەو ڕۆژەوە زۆر بە خەستیی، بە سەر ئێمەی مسوڵمانی بێ چارە، وەك بارانێکی بە خوڕ دەبارێ، هەر تاوێك بوەستێ بە لێشاو دەست پێدەکاتەوە.

بەڵام، با جارێ ئەم باس و خواسی ئیسلام و عەلمانیەت و سیاسەتی دەسکەلابوون بخەینە ئەولاوە، با باسی ناوخۆی کوردستان و ئیسلامیەکان بکەین. تۆی حزب یان گروپی ئیسلامیی هاتووی واقیعەکەت بە دڵ نیە و دەتەوێ بیگۆڕیت، دید و بۆچوونی جیاوازت هەیە، بەرنامەی جیاوازت پێیە، پلانت لە گەڵ ئەوانی تر جیاوازە. ئێ باشە با بزانین تۆ چۆن کار بۆ ئەم دید و پلان و بەرنامەیە دەکەیت، لە سەقفێکی زەمەنیی، کە قابیلی ئەوە نیە بە مودەتێکی کراوە پەتی بۆ شل بکەیت؟ پێش ئەوەی وەڵام بدەینەوە، بۆ ئەوەی خوێنەر باشتر حاڵی بێت، نمونەیەکی ساکار دەهێنمەوە لە دەرەوەی سیاسەت. با بڵێین تۆی تاك، دەتەوێ ببیتە خاوەن کارێکی بچوکی وەك وەستای بیناسازیی یان شیرنەمەنیی یان چاککردنەوەی سەیارە…هتد. چی دەکەیت؟ ئەو ڕێگا و پلانانە دەگریتە بەر، کە بەرەو ئەم ئامانج و ئەنجامە بەڕێت دەخەن. بۆ نمونە، سەرەتا دەبیتە شاگرد، دواتر هێواش هێواش کەل و پەلی خۆت دەکڕی. کە سەرمایەی کارت لا کۆ بوویەوە، هەوڵ دەدەیت شوێنێك بە کرێ بگریت یان بیکڕیت و ئیتر ببیتە خاوەن کاری خۆت. ئەمە نمونەیەکی سادەی ژیانی تاکە لە دونیا.

ئێمە میللەتێکین، لە پانتایەکی جوگرافیی دوور و درێژ و شاخاویی و

دژوار ،بە سەر چوار وڵات دابەشکراوین. هەزار و یەك گرفتی سیاسیی و ئابوریی و کەلتوریی و زانستیی و …هتد مان هەیە. لە هەرێمی کوردستان (باشوری کوردستان) لە ساڵی 1991وە، لە سەر ئەرزی واقیعدا، ڕەوت و حزب و گروپی ئیسلامیی هەن. باشە لە 1991وە، پلان و کاری ئەم حزب و گروپە ئیسلامیانە چیە، بۆ ئەوەی
بەرەو ئامانجی سیاسیی و دینیی بیانبات؟ لە 1991وە، بەردەوام ئەم تەوژمە زیاتر بەرەو لێك ترازان و جیاوازبوون و پەرتەوازەیی دەتەقێتەوە، بە هەر چوار لادا، دەبێتە کەف و کول و گاڵتەجاریی دەوروبەر. بەیانیان لە خەو هەڵدەستن، نان و ماست و پەنیرەکەیان دەخۆن، بەرەو بارەگا حزبیەکانیان (دیواخانەکانیان) دەڕۆن، لەوێ چاوەڕێ دەکەن، بزانن هەواڵ و دەنگ و باس چی هەیە. شەوانیش لە بەرامبەر تەلەفزیۆن دادەنیشن، وەك خەڵك، تەماشای هەواڵەکان دەکەن. لە نێویشیاندا، لە ئاستی سەرکردە و ئەندامانی سەرکردایەتیی هەیانە خەریکی پرۆژەی شەخصی خۆیەتی وەکو نوسینی کتێب، یان وتار پێشکەشکردن…هتد.

لە کاتی هەڵبژاردنیش، هەر چوار ساڵ جارێك دێن، بە بەکار هێنانی سۆزی خەڵك بۆ دین، بۆ پەیداکردنی کورسی پەرلەمان، کە لە ساڵی 1992وەوە تا ئێستا، ڕێژەکەیان زیادی نەکردووە بەڵکو کەمی کردووە. ڕاستیەکەی هەمیشە لە کورتیان داوە. چونکە نەیارەکانیان خاوەن دەستەڵاتێکی گەندەڵ و زاڵمن، خەڵك لە دەستیان دەناڵێنێت، کەچی ئیسلامیەکان نەیانتوانیوە سود لەم لایەنە گرنگە ببینن بۆ پەیداکردنی دەستەڵات. ئیسلامیەکان، نەبووە جارێك دوور لە سیاسەت، بۆ ماوەی چەند مانگێك بێن، چەندین کەس تەرخان بکەن بۆ ئەوەی خوێندنەوەیەکی سەرتاسەریی بۆ واقیعی کوردستان بکەن، بۆ ئەوەی بزانن چۆن دەست پێبکەن و چی بکەن. ئەی سەیر نیە، 350 ساڵ لەمەوبەر شاعیر و زانایەکت، بە ناوی ئەحمەدی خانی، باسی واقیعی کوردستانت بۆ بکات، وەك بڵێی باسی ئەمڕۆ دەکات، تۆی ئیسلامیش نەتوانی بێیت هەموو توانات سەرف بکەیت لە سەر لێکۆڵینەوە و خوێندنەوەی ئەم واقیعە، بۆ ئەوەی چیتر لە نێو ئەم دەووامە خول لێنەدەیتەوە و مێژووت هەمیشە دووبارە بوونەوە نەبێت! ئەی عەیب نیە، چەندین حزب و گروپی ئیسلامیت هەبێت، کەچی هێشتان واقیعەکەت هەمان ئەو واقیعەیە، کە خانی پێش 350 ساڵ باسی دەکات؟!

باسی لێکۆڵینەوە و خوێندنەوەم کرد، وایە؟

با پرسیار بکەین، لەم 30 ساڵەی دوایی، ئەی نەدەبوو ئیسلامیەکان، هەرچی پارە و پولی هەیانە، ئەوەندەی تریشی بخەنە سەر، بۆ ئەوەی

سەدان کادیری باڵا پێ بگەیەنن لە هەموو بوارەکان؟ بۆ نمونە بەلای کەمەوە 100 گەنجی بە توانای خۆیان بۆ وڵاتانی ڕۆژئاوا ناردبووا، بۆ خوێندن و بە دەستهێنانی ماستەر و دکتۆرا لە ئابوریی، 100 قوتابی بۆ خوێندنی زانستەکانی سیاسەت و پەیوەندیە نێو دەوڵەتیەکان، 100 کەس بۆ خوێندنی فەلسەفە، 100-200 کەسێکیش بۆ خوێندنی زانستە جۆرا و جۆرەکانی تر لە وڵاتانی ئەمریکا و ئەوروپا و ئوستڕاڵیا. جگە لە مەش، پەیوەندی دروستکردن لە گەڵ مەلا و زانایانی کوردستان و ژیان دابینکردنیان و دانانی قوتابی لە لایان بە بەردەوامیی، بۆ وەدەستهێنانی زانستە شەرعیەکان. لەوانەیە، ئیسلامیەکان بڵێن، جا ئێمە ئەو ئیمکانیەتەمان نەبووە.

ڕاستیەکەی وانیە و ئیمکانیات هەبووە، بەڵام چونکە عەقڵێکی گەورە لە نێو ئیسلامیەکان نەبووە، جگە لە هۆکاری تر (وەکو نەبوونی خەمخواری و پلان!)، بۆیە تا ئێستا نەیانتوانیووە ببنە خاڵێکی جیاواز و بەرچاو، کە بکرێ خەڵك هیوای پێیان بێت بۆ ئایندەی کوردستان. بەڵام لە بەر خاتری وتوێژ، با بڵێین، ڕاستە ئیمکانیەتیان نەبووە شتێکی لەم بابەتە بکەن. ئێ باشە تۆ ئەم ئیمکانیەتەت نیە، بۆ سەر و ملت دەخەیتە نێو مەعمەعەی سیاسەت و دێیت دیواخان بە ناوی حزبی ئیسلامیەوە دروست دەکەیت، خۆت و ئیسلامی پێ ڕیسوا دەکەیت و ماڵی خەڵکیش وێران دەکەیت؟! بۆ ئیسلامیەکان وا دەکەن؟ وەڵامەکەی ئەوەیە، ڕاستە سەرەتا بە هۆی سۆز و دڵسۆزیی ئەم حزب یان ئەویتر دروست بووە، بەڵام دواتر ڕێڕەوی ڕووداوەکان و تێپەڕبوونی کات، بەرژەوەندی شەخصیی و هەستی نۆستاڵیژیای لە نێو ئەم حزبە ئیسلامیانە دروست کردووە، کە کردوونی بە حزبی دۆگما (بە کورتیی وەکو ئەفسانەی سیزیف هەمیشە بەردەکە بە کۆڵیەوەیە و سەر دەکەوێت، لە نیوەی ڕێگا خل دەبێتەوە خوارەوە و سەر لە نوێ دەست دەکاتەوە بە هەمان پڕۆسە و بێزار نابێت. بیر ناکاتەوە ئەم ڕێگا بێ هودەیە ئەوەندە نەکوتێتەوە و شتێکی جیاواز بکات!). هەستی نۆستاڵیژیاش ئەوەیە ئیتر دەکەوێتە نێو عیشقی ئەم حزبە، چونکە یادەوەریی خۆی لە نویدا هەیە و حزب و شوێن و پلە و ئیمتیازاتەکان دەبنە بەشی هەرە ئازیز لە ژیانیدا، ناتوانێت بۆ ئەم بەشە ئازیزە هەڵبکات!

باسی ئێران و تورکیام کرد!

لەم سێ دەیەی دواییی، لە نێو سەرجەم لایەنە ئیسلامیەکانی کوردستان، چەند بنکەی لێکۆڵینەوە و دیڕاسات بیستووە، کە دامەزرا بێت، بۆ خوێندنەوە و لێکۆڵینەوە لە سەر ئەم دوو وڵاتە گرنگەی کە مێژووی

سەدان ساڵیان لە گەڵ کورد هەیە؟! باشە بۆ تورکیا و ئێران دەیان، گەر نەڵێین سەدان، بنکەیان هەیە بۆ لێکۆڵینەوە و خوێندنەوەی کورد و کوردستان، کەچی بە هەموو ئیسلامیەکان بنکەیەکیان نیە بۆ لێکۆڵینەوە و خوێندنەوەی ئەم دوو وڵاتە؟! باشە دیسانەوە ئەگەر توانایان نیە، ئەی ئەم ناوە قەبە و زلە چیە دەینێن بە خۆیانەوە و ناوی دین خەسار دەکەن؟! تۆ چۆن دەتوانیت سیاسەت بکەیت، لە کاتێك، بنکە و مەڵبەندی زۆری لێکۆڵینەوە و خوێندنەوەت نیە، بۆ واقیعی خۆت و دەور و بەرت؟ لەوانەیە کەسێك بڵێت، لەوانەیە ئیسلامیەکان عەقڵیان پێ نەشکابێت! هەر چەندە ئەم قسەیە بۆ خۆی بەڵگەیە کە ئەمانە لە سیاسەت فەشەلێکی گەورەیان هێناوە، بەڵام دیسانەوە ئەمەش ڕاست نیە. چونکە خەڵکی دڵسۆز هەیە (هەر لە نێو خۆیان و لە دەرەوەی خۆشیان)، پڕۆژەی لە پێش داناون، بەڵام تەنانەت ئاوڕیان لێ نەداوەتەوە!

ساڵی 2006 هەندێك بیرۆکە و موفرەداتی ساکارم لە بەر دەم سەرکردەیەکی ئیسلامیی باسکردن، بە تەنزەوە گوتی “منیش دەتوانم لێرە دانیشتووم، بە خەیاڵ پڕاویی، 100 دەوڵەتت بۆ دروست بکەم”. ڕاستیەکەی ئەو شتانەی باسم کردن پەیوەندی بە دەوڵەت دروستکردنەوە نەبوون، بەڵام هەندێك پرۆژەی واقیعیی بوون، کە ئەگەر حزب یان گروپێکی ئیسلامیی تاقەتی نەبێت بیانکات، بچنەوە ماڵی خۆیان خەریکی عیبادەت بن، خێریان زیاترە لەوەی سەری خەڵك گێژ بکەن!

قسەکردن لە سەر فەشەل و تێکشکانی ئیسلامیەکانی جیهان بە گشتیی، کوردستان بە تایبەتیی، بابەتێکی دوور و درێژە و بە کتێب نوسینیش تەواو نابێت. دیارترین ڕەفتاری ئیسلامیەکان کە فەشەل و تێکشکانیان زۆر بە ڕوونی نیشان دەدات، هەڵس و کەوت و مامەڵەیانە لە نێوان خۆیان. تۆ تەماشای بزوتنەوە و کۆمەڵ و یەکگرتوو و سەلەفیی و ئیسلامیەکانی تر بکە، بزانە بە چ بوغز و غەرەز و ڕك و کینەیەك و شەڕە جنێوێك بەرامبەر یەکتری دەخوێنن! ئایا بەم شێوە پرۆژە و بەدیلی ئیسلامیی دێننە پێشەوە؟

ئەی لە ڕووی زانستە شەرعیەکان، کە لەوەتای ئیسلام سەری هەڵداوە، صیفەت و تایبەتمەندی ئوممەتی ئیسلامە، وەزعی ئیسلامیەکان چۆنە؟! قسەکردن لە سەر ئەم بوارە کارەساتێکی تەواوە. چونکە وێڕای ئەوەی ئەم ئیسلامیە هاوچەرخانەی دونیای ئەمڕۆ، نەوەی مۆدێرنیزم و ڕۆژئاواگەرین، بۆ خۆیان فقهێکی سەردەمیانەی خۆیان هێناوەتە کایەوە، فقهی ئیمامەکان و زانایانیان پێ شتێکی دواکەوتوو و ئێکسپایەرە! خۆیان پێ زاناترە لە زانایانی 14 سەدەی ئیسلام! ئەمەش

ڕێك ناوەڕۆکی پڕۆتێستانتیزمی مەسیحیەتە، لە ڕێگای مەدرەسەی ئەفغانی و عەبدە، بۆ ئیسلامیەکان گواستراوەتەوە!

ئێمە مسوڵمانین. ئەوەی کۆمان دەکاتەوە ئیسلامە. ئەرکی مسوڵمان لە ژیاندا، دوای باوەڕ هێنان بە ئیسلام، دوو شتی سەرەکیە. یەکەم عیبادەتکردنی خودای گەورەیە، دووەمیش بانگەوازکردنە بۆ ئەم دینە. ئیسلامیەکانی کوردستان، سێ دەیەیە لە ئەرزی واقیعدا هەن. کەچی میللەتی کورد، ڕۆژ بە ڕۆژ، لە ئاستی ویژدان و ئەخلاقدا بەرەو خراپیی و دژواریی، سەری ناوەتە ڕێگای شۆڕ بوونەوە، بەرەو هەڵدێرێکی دۆزەخاویی. ڕۆژانە، کوشتن و داوێن پیسیی و زوڵم و ستەم، زیاتر پەرە دەستێنێت. کەچی ئەو بەناو بانگەوازەی ئیسلامیەکان دەیکەن، گوایە بۆ ئیصڵاحکردنی خەڵکە، وەکو چاندنی گەنمە لە سەر ئاوی دەریا، هیچ بەروبومێکی ئەوتۆی نیە. لێرەدا، هۆکارە سەرەکیەکان دوو شتن و هۆکاری تریش هەن.

یەکەم چونکە ئیسلامیەکان وازیان لەو توڕاسەی ئیسلام هێناوە، کە پێش سەرهەڵدانی (الإحيائية الإسلامية)، هەمیشە ژیان و دەستور و شێوازی هەڵس و کەوتی مسوڵمانان بووە. دووەمیش ئەوەیە، بانگەواز بۆ ڕێگای خودا بووەتە قوربانی ئەم وازهێنانە، چونکە لە جێگەی ئیسلام، بیر و بۆچوونی تری دەرەوەی ئەم بازنەیە هاتووە جێگای ئیسلامی گرتووەتەوە، وەکو وەهابیەت (لقێکی بچوکە لە نێو شوێنکەوتووانی مەزهەبی حەنبەلی سەری هەڵداوە، کە بە پێی فوقەها و زانایانی ئەم مەزهەبە، ئەم وەهابیانە هەڵگەڕاونەتەوە و لە بازنەی ئەهلی سونە و جەماعەت نەماون. دیارە گروپە وەهابیەکانیش لە نێو خۆیان ئەم پێناسە بۆ یەکتری بەکار دێنن، وەکو بۆ نمونە: خەواریج).

هەورەها جگە لە وەهابیەت، ئەم دید و تێڕوانینە سیاسیە مۆدێرنانەی ئیسلامیەکانە، کە بە ڕاستیی دوور لە ئیسلام، وەها خۆیان لە سیاسەت و بیر و بۆچوونە سەردەمیەکان وەرداوە، بوونەتە ئەو مەهزەلەیەی لە جیاتی ئەوەی کاریگەریان بەسەر خەڵکەوە هەبێت، بەرەو چاکە، بوونەتە بنێشتە خۆشەکەی خەڵك و تەنانەت سەر لێشێواندنیان لە ئاست ئیسلامدا. ئنجا لێرەشدا، بانگەوازکردن بۆ ڕێگای خودا و فەرمان بە چاکە و نەهی لە خراپە، کراوەتە قوربانی ململانێی سیاسیی و شەڕە کورسی هەڵبژاردن، نەك هەر لە نێوان ئیسلامیەکان و ئەوانیتر، بەڵکو لە نێو خودی ئیسلامیەکانیش!
حزبە ئیسلامیەکان وەکو پارتی و یەکێتی و ئەوانی تر، گیرۆدەی ئەو واقیعە تەپیوەی کوردستانن، کە بنەماڵە و سەرکردە و ململانێی نێوان کەسایەتیە باڵاکان و حەسودیی و بوغز و غەرەزی نێوانیان، ڕۆڵی

زۆری هەیە لە دامەزراندن و وێناکردنی بوون و هەبوونیان، وەکو تەوژم و حزب و گروپ و بزوتنەوە. لێرەدا، بەڵێ ئیسلامیەکان فۆڕمێکی تری سەد بارە بووەوەی میللەتی کوردن، کە ماتۆڕێکی بەهێز نیە گەڵی گۆڕانکاریەکی ڕیشەیی بدات لە نێو پێکهاتەکانی، لە بەر هۆکاری زۆر، لەم لینکانە باسی ئەم هۆکارانەم کردوون:

http://www.shanpress.com/Wtardetails.aspx?jimare=364

http://www.shanpress.com/Wtardetails.aspx?jimare=373

http://www.shanpress.com/Wtardetails.aspx?jimare=380

سەبارەت بە خەونی دەوڵەتبوونیش لە کوردستان، ئەم خەونە هەر دەمێنێت و پەیوەستە بە گۆڕانکاریە نێو دەوڵەتیەکان و هەرێمیەکان. هەر چەندە دەوڵەتی ناسیۆنالیی تەواو شڕ بووە و ئەو شێرپەنجەیە بوو ئوممەتی ئیسلامی تەفروتونا کرد و کردیە مەسخەرەی دوژمنانی، بەڵام هێشتان زەمینەی هەر ماوە لە نێو مسوڵمانان و لە جیهانیشدا، چونکە بەدیلە واقیعیەکەی دەوڵەتی ناسیۆنالیی، لە ڕۆژئاوا و لە جیهانی ئیسلامدا، هێشتان بوونی نیە. لە ڕۆژئاوا، یەکێتی ئەوروپا نمونەی ئەم بەدیلە بوو بۆ ڕێ بەرەو (حکومەتی جیهانیی یان دەوڵەتی جیهانیی)، کەچی ئێستا لە تەنگ و چەڵەمە دەژیێت و نەبووەتە بەدیل. لە جیهانی ئیسلامیش، هیچ بنەمایەك بۆ دەوڵەتێکی بە هێز نیە جگە لە ئیسلام نەبێت، ئەویش جارێ لە واقیع دوورە.

لە کۆتایی قسەیەك ماوە بیکەم ئەویش ئەوەیە، گەورەترین خزمەت بۆ ئیسلام و مسوڵمانانی کوردستان، ئەوەیە ئەم حزبە بەناو ئیسلامیانە هەڵبوەشێنەوە. ئێمە دەبێت بگەڕێینەوە سەر ئەسڵی خۆمان کە مسولمانین و تەنها ئیسلام بازنەی کۆکەرەوەمان بێت. لێرەشدا، زانایانی شەرع بهێنرێنە پێشەوە، ببنەوە ڕابەڕ و ڕێ پیشاندەری مسوڵمانان. لەم میانەشدا، بانگەواز بکرێت و پەرتەوازەیی و بوغز و کین و ناحەزیی لە نێو مسوڵمانان نەمێنێت، ئیعتصام بە پەتی خودای گەورەوە بێت.

بەم شێوە، کاریگەریی لە سەر خەڵکی تری دەستەڵات و شوێنکەوتووانیان بە هێزتر دەبێت. کە تا ئێستاش ئەم کاریگەریە نەبووە، چونکە ئیسلامیەکان خۆیان وەك ڕکابەری سیاسیی و نەیاری دەستەڵات هێناوەتە پێشەوە، کە هەستی ترس و ئاسایشی لای هێزەکانی دەستەڵات بردووەتە پلەیەکی باڵا، تیایدا هێز و زەبر و زەنگ دژی ئیسلامیەکان بەکار هاتووە، لە ترسی ئەوەی بێن دەستەڵات لا بدەن. لە

هەمانکاتدا، لە بەر ئەم ترسە ئەمنیە، دەستەڵات پەنای بردۆتە بەر ئەو دارودەستە چڵکاوخۆر و بەرژەوەند پەرست و نزمەڵ، کە ئامادەیە هەموو تیرۆرێك دژ بە میللەت ئەنجامبدا، بۆ هەر دەستەڵاتێك بێت، لە پێناو پێکانی ئامانجە گڵاوەکانیان. لێرەشدا، سەبارەت بە ئیسلامیەکان، بانگەواز و قسەی خێریان وەرنەگیراوە چونکە ئەوان لە مەوقیعی ناصح و چاکخوازیەوە ئەمەیان نەکردووە، بەڵکو وەك مەترسیەکی چاوەڕوانکراو بۆ سەر دەستەڵاتێك، ئەوان هەمیشە بە کافر و گەندەڵ و نا ئیسلامیی وەصفیان کردووە. تۆ کە بوویتە حزب و ڕکابەری هەڵبژاردن، دەبێ ئەوە بزانیت، کە بانگەوازت بۆ دین لە لایەن خەڵك بە گشتیی، بە تاکتیکی سیاسیی و هەوڵدان بۆ دەستەڵات مامەڵەی لە گەڵ دەکرێت.

ئەم بانگەوازەش هەمیشە شکست دەهێنێت. لە مێژووەوە نمونەی موعتەزیلەکان باشترین بەڵگەیە، کە وەك گروپێکی تینوو بۆ دەستەڵات هەوڵیان دەدا. دەستەڵاتیشیان گرتە دەست و بانگەوازەکەی خۆیان بە زۆر بە سەر خەڵکدا سەپاند، کەچی عاقیبەتەکەی لە ناو چوونیان بوو. بەڵام ئیمام ئەحمەد بن حەنبەل بە تەنیا، توانی هەموو خەڵکی بەغدای ئەوکات و شار و شارۆچکەکانی جیهانی ئیسلام، تەنها بە وشە و وەرەع و تەقوا بۆ لای خۆی ڕابکێشێت و بە تەنیا ببێتە ئوممەتێك. دەستەڵات، هەر چەندە ئیسلامییش بوو، پارە و پول و مەنسەبی بە سەر ئەم ئیمامە فەرز دەکرد، ئەویش هەتا مرد هەر ڕەتی دەکردەوە و بە نانە وشکە دەژیا. نمونەی ئیمام ئەحمەد بن حەنبەل، ئیمام سەعیدی نوڕسیە، کە لە سەدەی بیستەمدا هەمان مێژووی دووبارە کردەوە. کەی ئیسلامیەکان بوونە شوێنکەوتەی ئەم دوو ئیمامە و ئیمامەکانی تری هاوشێوەیان، ئەوکات دەتوانن ببنە ڕوناکی بۆ خۆیان و بۆ مسوڵمانان بە گشتیی.

بۆ ئەم ڕێگایە، ئەوەی من بە نەزانین و فەقیرحاڵیی خۆم دەیبینم (واتە هەڵوەشاندنەوەی حزبە ئیسلامیەکان و باقی شتەکانی تریش کە باسم کردوون)، دیمەنێکە لە شێوازی قۆچ لێدانێکی چەند بەرانێك لە دامێنی شاخێکی سەر سەخت، بە هیوای ڕوخاندنی. قۆچ لێدانەکە بەردەوامە، شاخەکەش هەر وەك خۆیەتی و عیبڕەتیش جێگای نیە لە نێو ئەم بەرانانە. لە نێو ئاپۆڕای تەقەتەقی قۆچ لێدان و هەراوهۆریای ئەم بەزمە، ئامۆژگاریش وەك شنە بایەکە، لە نێو پێچە زل و دژوارەکانی گەردەلولی تۆزاویی ئیسلامیەکان ون دەبێت.

عەلی سیرینی

30 ئۆکتۆبەری 2018

هەندێك لینكی ئەو وتارانەی ترم کە پەیوەستە بەم تەوەرانەی ئەم وەڵامانە:

http://www.shanpress.com/Wtardetails.aspx?jimare=1906

http://www.shanpress.com/Wtardetails.aspx?jimare=1962

بە عەرەبیی، وتارێکی سێ بەش بە ناونیشانی (الطريق نحو نهضة الأمة الإسلامية):
/https://www.sasapost.com/author/846

هەروەها:
https://issuu.com/alisirini